

Guia d'eines per a professionals

Introducció a la metodologia I-DECIDE per al suport a la presa de decisions

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ÍNDEX

1 // Introducció a la metodologia i objectius I-DECIDE	3
2 // Resultats i reptes	4
3 // Suport a la Presa de Decisions	8
4// Manuals I-DECIDE: Drets del Consumidor, Finances Personals i Salut	12
5 // Com integrar I-DECIDE a la meva organització	17

1 // Introducció a la metodologia i objectius I-DECIDE

I-DECIDE és un projecte europeu finançat sota el marc Erasmus+ que ofereix una aproximació innovadora a la manera en què els professionals del sector social o que treballen en serveis dirigits a persones amb discapacitat ofereixen suport a aquest col·lectiu per a que puguin prendre les seves pròpies decisions, fent especial èmfasi en les necessitats de suport de persones amb discapacitat intel·lectual o que experimenten altres tipus de discapacitat amb necessitats de suport similars.

I-DECIDE parteix de la premissa que el suport a la presa de decisions pot ajudar a totes les persones a exercir el major control possible sobre la seva vida independentment del marc jurídic o context legal i les restriccions que aquests puguin imposar a les persones. El suport a la presa de decisions és un principi o una aproximació general que es pot utilitzar a diferents nivells o esferes de la vida d'una persona, des de decisions d'alt nivell com pot ser contreure matrimoni, tenir un fill o viure de manera independent fins a decisions de més baix nivell com pot ser triar en què volen gastar-se els seus diners o escollir si volen canviar de metge.

La capacitat de decidir sobre aspectes que afecten les nostres vides és un Dret del que tots hauríem de poder gaudir, incloent les persones amb discapacitat, com així reconeix la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de Nacions Unides. Al llarg de la història i encara ara, les persones amb discapacitat han estat privades de decidir des dels aspectes més bàsics de la seva vida diària fins aspectes més o menys complexos sobre els seus diners, la seva salut o el seu propi cos.

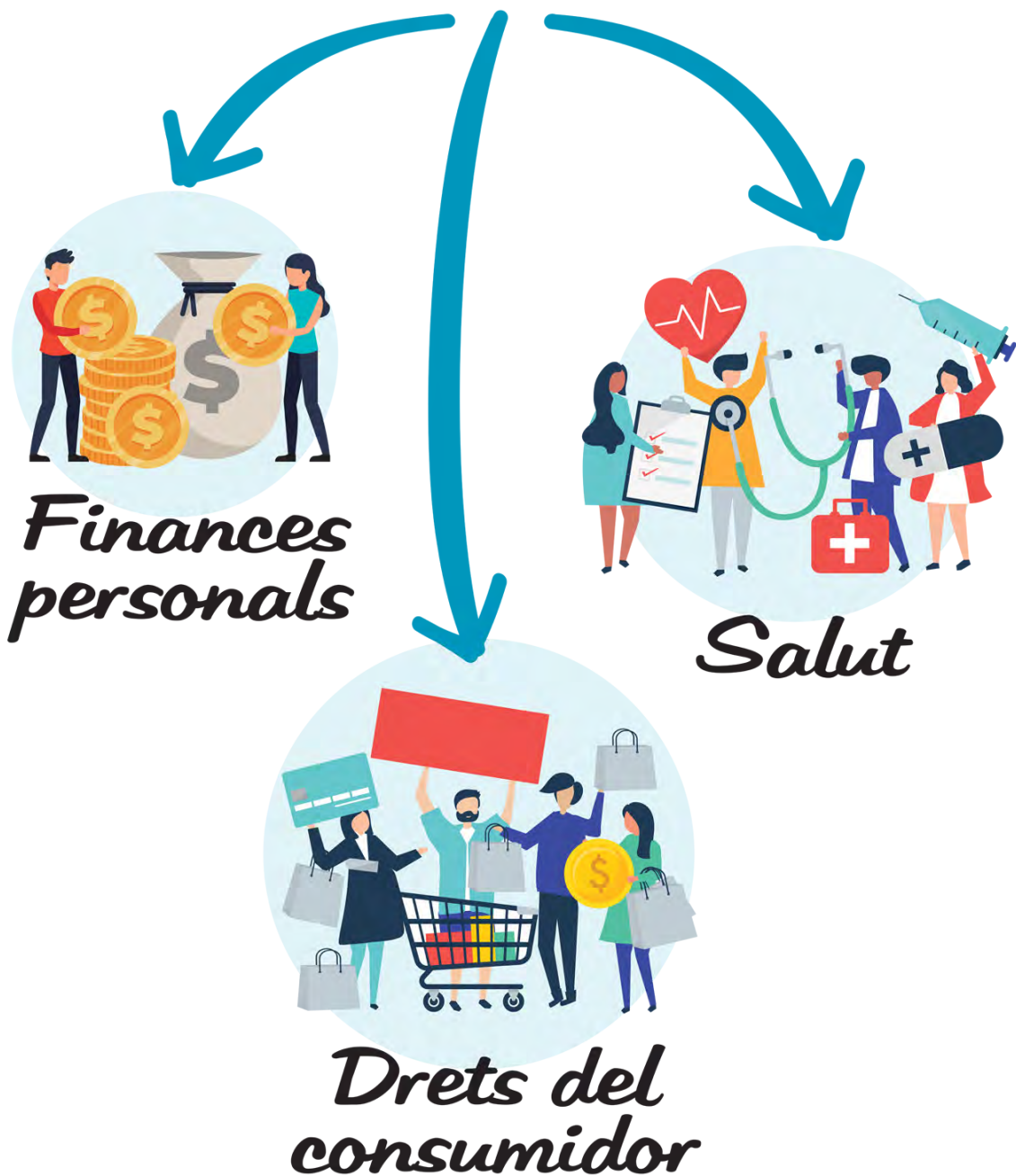
I-DECIDE dota d'eines al professional per facilitar que la persona pugui expressar els seus interessos, desitjos o preferències i, al mateix temps, defineix una metodologia pròpia en la que la persona dissenya el seu propi pla de suport conjuntament amb un professional de suport i un professional que exerceix de facilitador.

2 // Resultats i reptes

Supported Decision Making

I-DECIDE compta amb les següents eines:

- Informe sobre bones pràctiques existents en matèria de suport a la presa de decisions
- Document de referència on es defineixen les bases teòriques i el rol del professional de suport i el rol del facilitador
- Model d'acord de suport en format accessible
- Plantilla d'avaluació de necessitats de suport en l'àmbit de la salut
- Plantilla d'avaluació de necessitats de suport en l'àmbit de les finances personals
- Manuals de suport destinat a professionals en tres àmbits concrets: drets com a consumidor, finances personals i salut
- Curs de formació dirigit a professionals que ofereixin suport a persones amb discapacitat per a incrementar les seves habilitats pràctiques i aprofundir en la metodologia I-DECIDE.

Aquesta guia és el resultat d'un procés de treball col·laboratiu implementat i testat pels socis del projecte:

Bèlgica – European Association of Service Providers for Persons with Disabilities, **EASPD** (www.easpd.eu)

Finlàndia – **KVPS** (www.kvps.fi)

Grècia- **EEA Margarita** (www.eeamargarita.gr)

Support-Girona (www.supportgirona.cat)

Fundació Campus Arnau d'Escala (www.campusarnau.org)

Regne Unit – **Social Care Training** (www.sctltd.eu)

Reptes del Projecte I-DECIDE

La Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat de Nacions Unides recull en el seu article 12 el Dret de les persones amb discapacitat a poder gaudir de plena Capacitat Legal en igualtat de condicions que la resta de ciutadans. Aquest article es configura com a pilar fonamental de la Convenció, tractat que amplia els drets recollits en la Declaració Universal de Drets Humans. La Convenció ha estat ratificada per 181 països arreu del món des de la seva signatura en Assemblea General de Nacions Unides a Nova York el 13 de desembre de 2006 i va entrar en vigor com a instrument vinculant en l'ordenament jurídic Europeu el 22 de gener de 2011 i al nacional i autonòmic el 3 de maig de 2008.

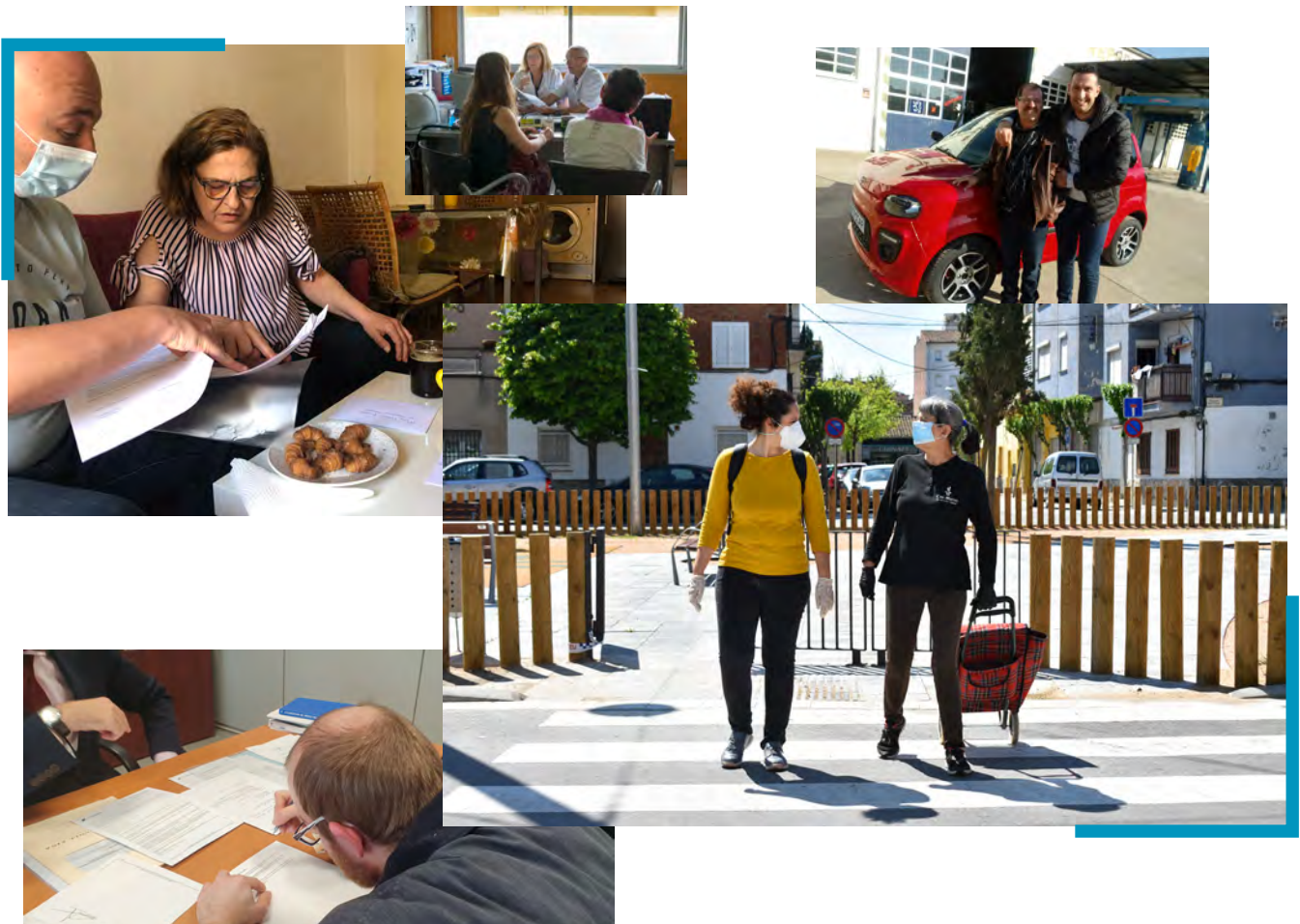
Concretament, l'article 12 de la Convenció defineix la Capacitat Legal de manera que totes les persones amb discapacitat puguin exercir el Dret a decidir sobre aspectes que afecten la seva pròpia vida, incloent aspectes en què tradicionalment no ho han pogut fer, com poden ser aquells relacionats amb la seva pròpia salut, la supervisió i gestió de les seves finances personals o aspectes relacionats amb el seu patrimoni. A més, la Convenció insta a Europa i als Estats Membres que es van adherir a ella a prendre les mesures i fer els canvis necessaris per a implementar-lo, com així ho recull la pròpia Convenció.

ARTICLE 12 DE LA CONVENCÍO DELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

"5. Sense perjudici del que es disposa en aquest article, els estats part han de prendre totes les mesures que siguin pertinents i efectives per garantir el dret de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, a ser propietàries i heretar béns, controlar els seus propis assumptes econòmics i tenir accés en igualtat de condicions a préstecs bancaris, hipoteques i altres modalitats de crèdit financer, i han de vetllar perquè les persones amb discapacitat no siguin privades dels seus béns de manera arbitrària."

I-DECIDE ofereix una aproximació innovadora que s'alineja amb el respecte als Drets que marca la Convenció dotant als professionals de metodologia, instruments i eines de caràcter pràctic. Ajudar a definir la relació entre persona i els diferents professionals de suport té com a objectiu fonamentar les bases d'un servei de suport a la presa de decisions i contribuir a materialitzar les previsions de la Convenció en una realitat a la Unió Europea i al conjunt dels Estats Membres.

En el context espanyol i català, comptem amb marc jurídics no alineats amb les previsions i la interpretació de l'Article 12 de la Convenció en sentit estricte. En el cas d'Espanya, el Codi Civil, encara ara, contempla mesures en què la representació de la persona o la substitució d'una decisió es duu a terme per una tercera persona, sense donar lloc a cap mecanisme de suport a la presa de decisions. En el cas del Codi Civil de Catalunya, la figura que més s'alineja amb el canvi que ens marca la Convenció és l'assistència, mecanisme voluntari que no implica pèrdua o modificació alguna de la capacitat de la persona i que cada cop s'està estenent més en el conjunt de la pràctica jurídica i social.

3 // Suport a la Presa de Decisions

SDM és l'acrònim en anglès de Supported Decision-Making, o suport a la presa de decisions. Aquest concepte implica un canvi de paradigma legal, social, organitzatiu i pràctic en la manera d'oferir serveis que s'adrecin o treballin amb persones amb discapacitat. Si abans apuntàvem que a Catalunya l'instrument de l'assistència que inclou el Codi Civil Català és l'instrument legal que compleix amb la Convenció pel que fa a l'article 12 també és el que ofereix més garanties a la persona en relació al respecte dels seus Drets. A nivell pràctic i organitzatiu, qualsevol model d'intervenció social basat en el suport a la presa de decisions exigeix repensar el rol i la tasca dels professionals per superar enfocaments paternalistes en què sigui aquest últim qui decideixi per la persona. En el cas de l'assistència el rol del professional es troba vinculat estretament a la persona que voluntàriament l'ha escollit com assistent ja que és aquesta la que assumeix un paper director en la manera com vol que el professional actuï, en quines esferes i fins a on pot actuar. Aquest canvi de rols i la manera en què la persona esdevé l'eix central que condueix i dirigeix tota intervenció segons la seva voluntat i preferències és una de les maneres en què podem entendre el suport a la presa decisions.

El Suport a la Presa de Decisions com a base del projecte I-DECIDE

Podem argumentar que el suport a la presa decisions és una qüestió de precisió jurídica o teòrica que admet molts matisos. Traslladar aquest concepte a la pràctica articulant un sistema i una metodologia que s'adeqüi als serveis existents eleva el grau de complexitat.

Per articular aquest canvi de paradigma en què la provisió del servei i, per extensió, de la relació entre el professional i la persona amb necessitats de suport han de virar cap a la individualització i la personalització per tal d'incrementar l'autonomia i la capacitat de decisió de la persona s'han de contemplar diversos factors.

Podem identificar, en primer lloc, com la creació de llaços de confiança i un vincle sostingut en el temps entre la persona i el professional contribueix a generar un espai de confiança en què la persona és capaç d'expressar al professional aquells anhels, desitjos o preferències en relació a la seva pròpia persona.

En segon lloc, és un factor fonamental dotar al professional amb eines pràctiques que ajudin a canalitzar els desitjos i preferències manifestats per la persona en accions concretes, adequades i assolibles, tenint en compte el context de la persona i els recursos a l'abast disponibles.

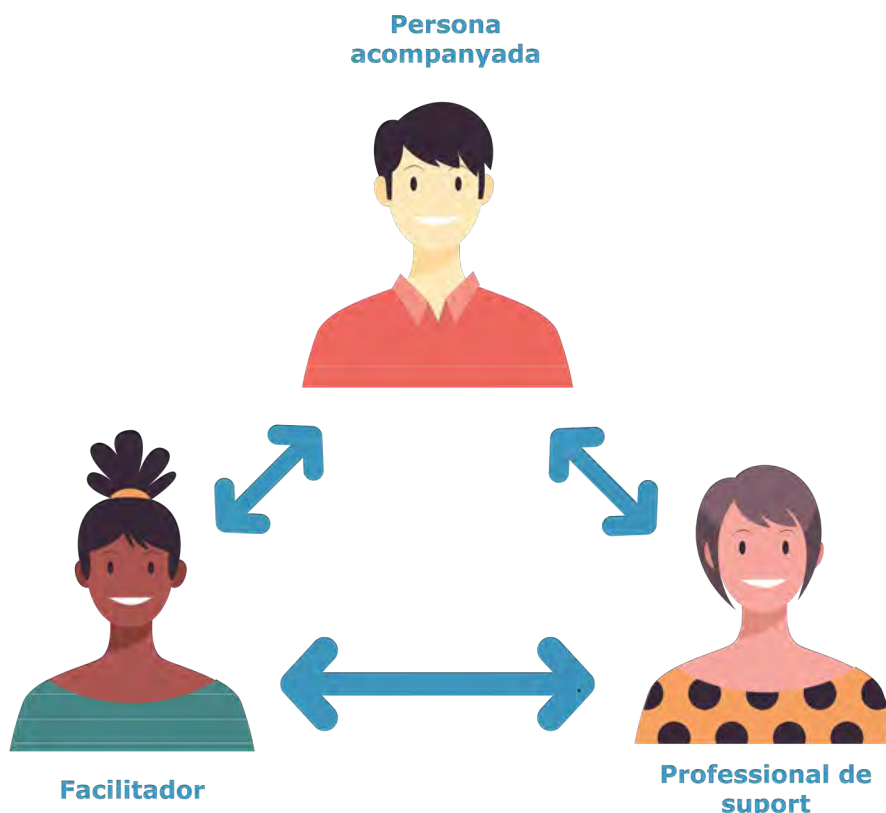
En tercer lloc, cal contemplar salvaguardes que garanteixin que la relació entre la persona i professional es trobi lliure de qualsevol influència indeguda o situació de risc o d'abús per part del mateix professional o pels propis serveis.

I-DECIDE ha desenvolupat una metodologia transferible a models de provisió de servei ja existents que contempla els tres factors abans esmenats emprant l'acord de suport entre la persona, professional i la figura del facilitador que a la vegada es complementen amb eines d'avaluació que permeten identificar l'evolució de la persona en diferents esferes. I-DECIDE desenvolupa àmpliament aquesta estructura triangular en diferents fases. Als materials complets podeu consultar amb detall cadascuna d'aquestes fases i les característiques que la defineixen com a model. A continuació podeu trobar una breu descripció tant del model com de les eines desenvolupades per a dur-lo a la pràctica.

El Model I-DECIDE

Per tal de poder desenvolupar una relació de suport efectiva i amb salvaguardes tant per a la persona que requereix aquest suport com per al professional que l'ofereix.

I-DECIDE distingeix tres actors imprescindibles en el procés: la persona acompanyada, el professional de suport i el facilitador. Les tres parts treballen de manera cooperativa i la comunicació i el contacte entre ells és freqüent i constant. La relació entre ells ha de ser fluida, dinàmica i basada en la confiança per a poder connectar els desitjos i preferències de la persona amb necessitats de suport amb el professional de suport. Estructuren el seu treball de la següent manera:

El Model I-DECIDE

Persona acompanyada: persona que requereix de suport per a la presa de decisions i decideix contactar amb un professional que li ofereixi suport per a prendre les seves pròpies decisions. La persona acompanyada ha de tenir clar els seus Drets en relació a la seva capacitat de decidir i ha de poder triar quin professional vol que li ofereixi suport. D'aquesta manera s'ha de poder traçar una relació de confiança en què la persona comuniqui els seus desitjos, preferències o interessos sobre aspectes de la seva vida.

Facilitador: persona que treballa en la relació de suport de manera externa. Vetllarà en tot moment pel funcionament d'aquesta i s'encarregarà d'aconsellar i guiar durant el procés de constitució de cada acord de suport a la presa de decisions. La seva feina es pot entendre com un gestor especialitzat de la relació entre persona i professional de suport: ajuda a crear-la, ajuda a monitoritzar-la i ajuda en la resolució de qualsevol dubte que es pugui plantejar per ambdues parts. Conceptualment el facilitador actua com a doble salvaguarda ja que assegura la qualitat de la relació i l'avinentesa entre el professional de suport i la persona i evita situacions en què no es respectin els Drets de la persona.

El Model I-DECIDE

Professional de suport: pot ser qualsevol persona de l'entorn d'atenció de l'usuari, de la família o de la seva xarxa social. Preferiblement serà un professional del treball i l'educació social i orientarà a la persona acompanyada durant tot el procés de suport a la presa de decisions. El professional de suport ha de ser capaç de respectar les decisions de la persona acompanyada, haurà de tenir empatia i habilitats de comunicació asertiva i, en tot moment, haurà de tenir clar que el seu rol és merament el d'acompanyar en el procés de decisió, mai el de decidir per l'altra persona. Es centrarà en cercar i organitzar informació, esclarir dubtes de la persona, plantejar alternatives i comunicar la informació relativa a cada situació concreta mitjançant un pla de suport que ajudi a la persona a materialitzar la seva decisió.

Eines en el marc de l'SDM

Per estructurar la relació de suport I-DECIDE dota als professionals i organitzacions de diverses eines. Vegem-les:

- **Acord de suport:** document en què la persona acompanyada demana ser acompanyada i on hi ha una constància formal sobre qui vol que siguin les persones que li ofereixin aquest suport. Aquest document, que ha de ser firmat per totes les parts implicades, també inclou les esferes, aspectes o àmbits sobre els quals la persona requereix suport.
- **Pla de suport:** el model del pla de suport I-DECIDE és un document senzill que es formalitza per part del professional conjuntament amb la persona on es detallen les accions a dur a terme per ambdues parts per tal materialitzar o caminar cap a la consecució d'una decisió, interès o voluntat manifestada amb anterioritat a l'acord de suport.
- **Eines d'avaluació i enquestes de satisfacció:** I-DECIDE dota als professionals d'escala d'avaluació senzilles amb les quals el professional, juntament amb la persona, identifica aspectes concrets en què la persona pot necessitar suport. Aquestes eines són complementàries i es poden emprar de manera flexible, tant abans com després d'haver elaborat o l'acord o el pla de suport. I-DECIDE compta amb enquestes de satisfacció per recollir l'opinió de la persona sobre el procés i el desenvolupament del pla de suport, dissenyades per millorar la intervenció de tots els professionals implicats.

4// Manuals I-DECIDE: Drets del Consumidor, Finances Personals i Salut

Els manuals desenvolupats en el projecte I-DECIDE no són eines finalistes on els professionals poden trobar la resposta a tota l'amalgama de situacions que es poden donar en relació a cadascuna de les esferes que contempen sinó que són una guia de referència, basada en casos reals, on es poden trobar estratègies per desenvolupar el suport a la presa de decisions de manera personalitzada. En aquest sentit, el professional ha d'adequar la seva tasca professional al context de la persona i poder elaborar un pla de treball conjunt que s'articuli en funció d'un equilibri òptim entre les necessitats, voluntat i preferències de la persona i els recursos disponibles a través de la xarxa de serveis socials o d'altres vèrtebres del sistema de l'Estat del Benestar (serveis de salut, treball, educació).

Manual sobre Drets com a consumidor

El manual que aborda aspectes sobre el suport a la presa de decisions en matèria de Drets com a consumidor fa referència a com les persones amb discapacitat i les persones o professionals que li ofereixen suport poden ajudar a la persona en tres aspectes bàsics com a consumidor de productes o serveis d'acord amb la legislació, garanties, regulacions o serveis que ofereix el marc de protecció al consumidor europeu, nacional i autonòmic.

El manual reconeix a les persones amb discapacitat amb plena capacitat per exercir els seus drets en diferents escenaris en relació a la compra de productes o serveis:

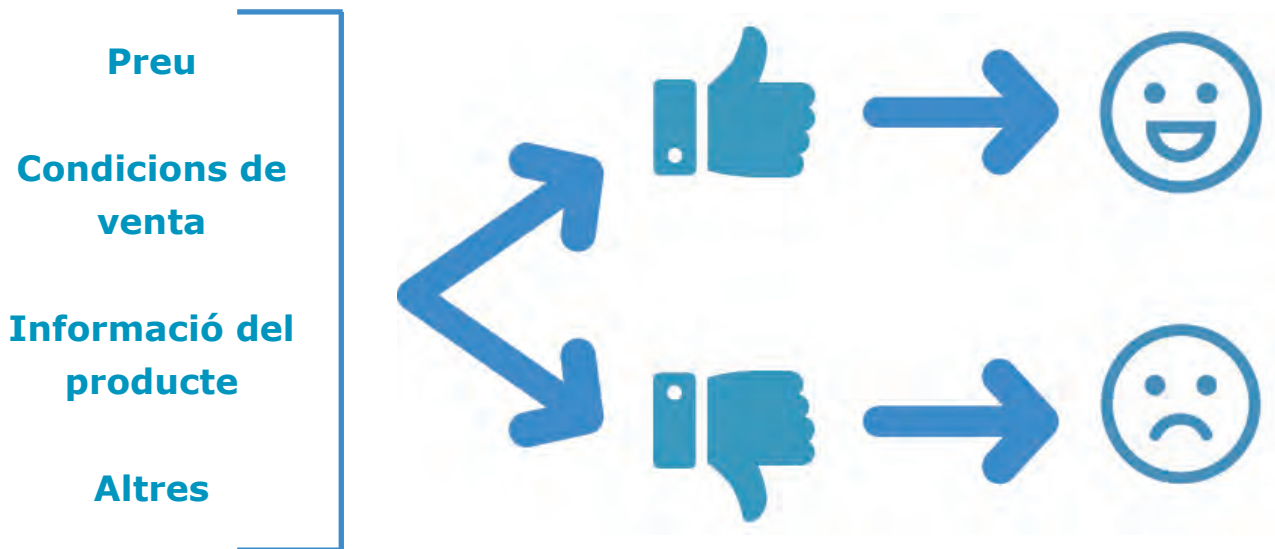
1. Escenari de planificació previ a la compra d'un producte o servei
2. Escenari de realització de la compra d'un producte o servei
3. Escenari posterior a la compra d'un producte o servei.

Per a cadascun d'aquests escenaris el manual compta amb eines que ajuden a la persona a prendre una decisió informada en cadascuna de les etapes o situacions anteriors.

Vegem-ne alguns exemples:

- **Eina de valoració de productes o serveis** prèvia a la realització d'una compra.

- **Fitxa de valoració de satisfacció amb un producte o servei** durant o immediatament posterior a la realització d'una compra.

Insatisfet

Satisfet

Molt Satisfet

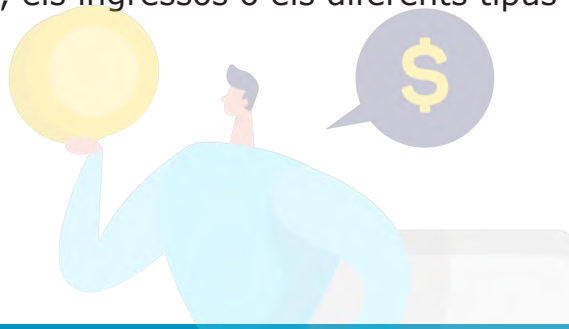
- **La tècnica dels cinc per què** es pot emprar en cas que la persona es trobi insatisfeta amb un producte o servei i demani suport al professional per a poder tramitar una devolució o reclamació. Ajuda al professional a estructurar una queixa formal d'acord amb la visió de la pròpia persona.

Dins el manual en Drets del consumidor s'hi troba una aproximació pràctica a través d'exemples comuns en què es posa en pràctica la metodologia I-DECIDE així com els instruments o eines específics.

Manual sobre aspectes relacionats amb les Finances personals

Les finances personals i els aspectes relacionats amb la gestió de l'economia de la persona es configuren com elements centrals que poden ser tant una barrera com un element facilitador per a que la persona pugui gaudir d'autonomia personal, social i financera. A efectes pràctics, el manual sobre finances personals incorpora fitxes sobre diferents conceptes relacionats amb diferents aspectes econòmics a nivell operatiu i pràctic que ajuden al professional en la tasca d'incrementar el coneixement de la persona amb discapacitat sobre aquests. Així doncs, podem trobar fitxes relacionades amb aspectes bancaris o altres temes relacionats amb els diners per tal que les persones dominin aquest entorn, aprenguin la naturalesa i el valor dels diners o aprofundeixin en conceptes com l'estalvi, els ingressos o els diferents tipus de despeses.

I-DECIDE considera que aquests coneixements són bàsics per a que els Drets personals relacionats amb les finances que reconeix i garanteix la Convenció de manera directa es transformin en una realitat ja que ajuden a la persona a:

- Entendre conceptes financers bàsics
- Conèixer el concepte de risc financer
- Calcular els seus ingressos i despeses
- Conèixer la diferència entre estalviar, gastar i saber com fer ambdues tasques de manera autònoma
- Conèixer què és un banc i els diferents instruments que ofereix (targetes, préstecs, etc.)
- Prioritzar les necessitats bàsiques per sobre els desitjos
I incrementar la seva autonomia a l'hora de gestionar aspectes econòmics.

Dins el manual en finances personals s'hi troba una aproximació pràctica, a través d'exemples comuns en què es posa en pràctica la metodologia I-DECIDE, així com els instruments o eines específics.

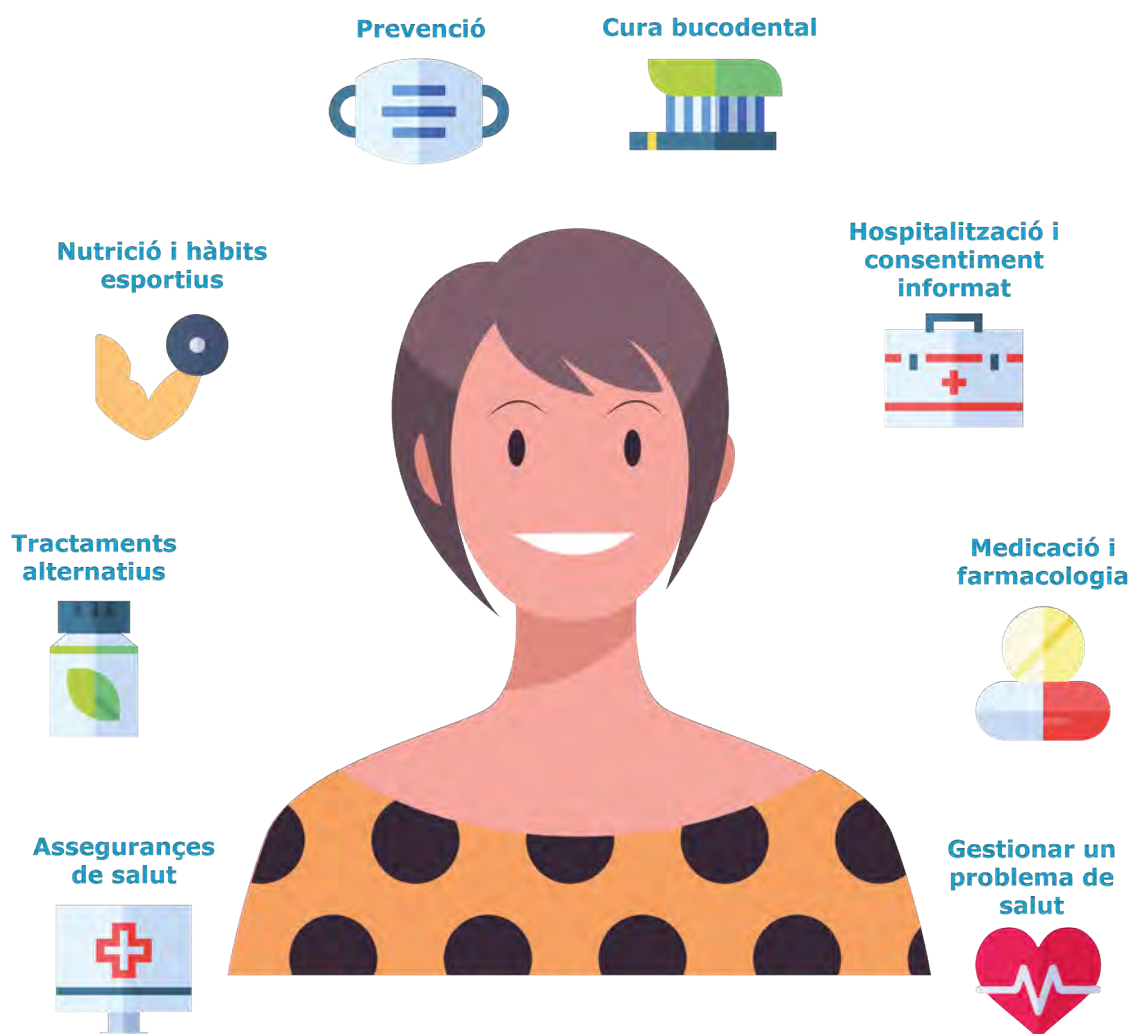

Manual sobre aspectes relacionats amb la Salut

Els aspectes relacionats amb la pròpia salut de la persona es configuren com un altre dels àmbits on les persones requereixen més suport en el seu dia a dia, ja sigui per tasques simples o ja sigui per la complexitat de la decisió que han de prendre. El concepte de salut ja no s'articula exclusivament a través d'un paradigma mèdic ni es defineix com l'absència de malaltia sinó que, d'acord amb la definició de la OMS «la salut és l'estat de complet benestar físic, mental i social, i no sols l'absència d'afeccions o malalties».

El manual de salut defineix aquells àmbits o esferes de la salut que el professional ha de considerar a l'hora d'oferir suport a persones amb discapacitat, oferint una aproximació a estratègies i bones pràctiques emprades tant a nivell nacional com internacional per tal de garantir que la salut per a les persones amb discapacitat sigui un dret efectiu.

Dins el manual específic en salut s'hi troba una guia orientada a la pràctica amb exemples comuns en què es treballa on es realitzen accions concretes de suport a la presa de decisions en alguns dels següents àmbits d'acord amb la metodologia I-DECIDE.

5// Com integrar I-DECIDE a la meva organització

“Com ho faig funcionar a la meva organització?” “Puc actuar sol o necessito l’aprovació dels meus superiors?”

I-DECIDE comprèn una amalgama de processos destinats a canviar la manera en què les organitzacions i professionals desenvolupen l’atenció i el suport a persones amb discapacitat. Dur a terme I-DECIDE dins les organitzacions implica un esforç conjunt tant de professionals amb responsabilitats directives com de la resta de professionals que integren la organització en la que es vulgui aplicar, independentment del grau de responsabilitat o rol que exerceixin.

A banda, per a un bon funcionament de la metodologia, aquesta ha de ser coneguda per professionals d’altres sectors, gent propera a la persona i de manera transversal per tots els integrants de la organització que la duu a la pràctica. Cal articular la formació necessària dels professionals de les organitzacions i coordinar els canvis en els processos interns per a poder implementar I-DECIDE de manera efectiva.

Podeu consultar tots els materials “I-DECIDE” a les pàgines web del projecte:

Fundació Support-Girona

<http://www.supportgirona.cat/projectes/i-decide/>

Fundació Campus Arnau d’Escala

<http://www.campusarnau.org/projectes/i-decide-supported-decision-making-using-digital-literacy-and-numeracy-skills/>

EASPD - European Association of Service Providers for Persons with Disabilities

<https://www.easpd.eu/en/content/i-decide-supported-decision-making-using-digital-literacy-numeracy-skills-0>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inclusió social i suport en la presa de decisions
Social inclusion and supported decision making

El suport de la Comissió Europea per a la producció d'aquesta publicació no constitueix una aprovació del contingut, el qual reflecteix únicament les opinions dels autors, i la Comissió no es fa responsable de l'ús que es pugui fer de la informació que contingui.

Publicació resum del projecte. Copyright ©IDECIDE Partnership 2020. Tots els drets reservats. Queda prohibida la reproducció de cap part d'aquesta publicació. Tota la informació ampliada a: supportgirona.cat/projectes/idecide

I-DECIDE – Supported Decision Making using Digital, Literacy & Numeracy Skills 2017-1-ES01-KA204-038185